

OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 13:00 uur d.d. 9 april – 12:45 uur d.d. 10 april

(JenV) | Met input van VWS, BZK, BZ, FIN, BZK, IenW, OCW, SZW, EZK, LNV en Defensie.

10.2e

NB: De ringen staan onderaan.

Samenvatting

- Op de meeste grote nieuwswebsites is het Europese akkoord over het steunpakket prominent nieuws. De toon is positief: Nederland 'wint' en minister Hoekstra 'is tevreden'. Sommige media melden dat Nederland 'buigt'. Behalve de inzet van het ESM bestaat de coronadeal ook uit een tijdelijke EU-regeling voor werktijdverkorting, een nieuwe medische EU-noodpot én een vergroting van het leenvermogen van de Europese Investeringsbank.
- Zorgen over het paasweekend: '1 op de 6' Nederlanders is toch van plan is om op bezoek te gaan.
- Sinds gisteren domineert het tekort aan beschermingsmiddelen buiten ziekenhuizen het mediabeeld: verpleegtehuizen luiden de noodklok en meerdere werknemers van een zorginstelling namen al ontslag.
- Veel aandacht voor groeiend aantal faillissementen en allerlei noodlijdende sectoren: musea, veehouders, lokale media, luchtvaart. Curatoren vrezen voor een grotere golf van 'coronafaillissementen' na de zomer. Gemeenten spreken hun zorgen uit over een verdere toename van het aantal faillissementen en daarmee een 'leegstandgolf' in centra.
- Zowel in de media als op social media wordt geschreven over moeizaamheden bij repatriëren van Nederlanders in het buitenland.
- Toenemende aandacht voor werkloosheid onder jongeren. Vanuit gemeenten klinkt de oproep aan het kabinet om een oplossing te verzinnen voor de vele flexwerkers die hun baan dreigen te verliezen.
- Er is opnieuw aandacht in nieuwsmedia voor de 5000 leerlingen die onvindbaar zijn.
- Privacyzorgen over coronatracker-apps leven nog steeds, evenals vragen over de werking, voorwaarden en alternatieven.

Karakterisering berichtgeving

- In de ochtendkranten komen diverse onderwerpen aan bod. Grote onderwerpen zijn het Europese hulppakket, de staatssteun om Air France-KLM te redden en het tekort aan beschermingsmiddelen in verpleeghuizen. Ook wordt er vooruitgekeken naar het 'paasweekend op afstand'.
- Er is nog steeds veel aandacht voor de vraag of scholen weer opengaan na de vakantie.
- Er wordt meer gespeculeerd over hoe de maatschappij eruit kan zien na de maatregelen.
- Ook berichten over 'gouden randjes': stille wegen, geen strepen in de lucht, blije huisdieren, kansen voor duurzaam toerisme.

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)

Slachtoffers

- Aantal doden vanwege corona nu hoger dan tijdens griepgol in 2017/2018.

Identiteiten

- De Britse premier Boris Johnson is van de intensive care.
- Vier baby's in Wuhan zijn volgens onderzoekers waarschijnlijk in de baarmoeder besmet.

Schade

- Uit cijfers van Company.Info blijkt dat 60% meer bedrijven failliet zijn gegaan in april dan een jaar eerder. Het CBS ziet in de periode van 30 maart tot 3 april en stijging van 25% in vergelijking met een week eerder.
- Jan Grievink van Foodservice Instituut Nederland schat dat 12.000 bedrijven en toeleveranciers failliet gaan.
- Belangenorganisaties uit de cultuursector vrezen dat een derde van de theaters en podia moeten sluiten als er geen steunmaatregelen komen. Een omzetverlies van 969 miljoen euro wordt verwacht tot 1 juni.
- Anderhalvemeterreis leidt tot meer verlies voor ov-sector.

- Transportbedrijven hebben een omzetverlies van 32% in vergelijking met dezelfde periode vorig jaar.

Scenario's

- ING voorspelt dat de Nederlandse economie dit jaar, vooral in het tweede kwartaal, een hardere klap krijgt dan de meeste Eurolanden. Dit komt met name door de grote flexibele schil.
- Een viroloog bij Jinek zegt dat we geduld moeten hebben en 'het oude normaal terugkomt'. Andere media spreken over de moeilijkheden en onhandigheid van de 1.5-meter economie. Aandacht voor wat bloedtests ons kunnen brengen in de afbouw.
- Thuiswerken blijft belangrijk, de kantoortuin verdwijnt en de horeca staat voor een grote uitdaging om voldoende omzet te maken.
- Bouwbranche vreest vertraging in afgeven bouwvergunningen en daardoor nog grotere daling omzet.
- Klap verwacht voor haven door Deltalings.
- Volgens branchevereniging ActiZ dreigt de zorg voor besmette ouderen vast te lopen.
- Verschillende media melden dat de door het wegvallen van het toerisme de situatie op Curaçao, Sint Maarten en Aruba met de dag verergert: economisch, maar ook toenemende spanningen en criminaliteit.

Informatiebehoefte

Economie

- Nederland en Frankrijk voeren 'koortsachtig' overleg over een noodplan dat Air France-KLM moet redden. Dit plan behelst vele miljarden aan staatsgaranties. Nationalisatie wordt niet uitgesloten.
- Centrale banken hebben gisteren weer nieuwe maatregelen getroffen om de snel verslechterende economische omstandigheden het hoofd te bieden.
- VNO-NCW promoot via sociale media een *coronacalculator* waarmee ondernemers uit kunnen rekenen van welke noodsteun zij gebruik kunnen maken om door de crisis te komen.

Buitenland en reizen

- BZ krijgt vragen over repatriëring, met name van Nederlanders die vastzitten in Marokko.
- Gisteren kwamen ongeveer 1.000 Nederlanders aan in Nederland vanuit Nieuw-Zeeland, Peru, Zuid-Afrika en diverse plaatsen op de Balkan. Het totaal aantal reizigers dat via bijzondere bijstand uit buitenland is teruggekeerd is nu ongeveer 3.000 Nederlanders en 1.000 mensen uit andere EU-landen.
- KLM vliegt nog maar 10 procent van de gebruikelijke vluchten. Toestellen zijn halfleeg. Wereldwijd is de luchtvaart ongeveer gehalveerd.
- Het Verbond van Verzekeraars geeft aan dat het repatriëren van Nederlanders moeizaam verloopt en dat zij verwachten niet alle Nederlanders die vastzitten terug te kunnen halen.
- Nederlandse B&B-houders in Spanje zeggen een groot probleem te hebben als er weinig Nederlandse toeristen naar het land gaan.
- Vliegverboden naar 'brandhaarden' verlengd.
- Op Twitter gaat een foto van Reuters rond waarop massagraven in NY te zien zijn.

Onderwijs

- Er is nog steeds veel aandacht voor de vraag of scholen weer opengaan na de vakantie, en of dat een verstandig besluit is. Hierbij blijft de vraag spelen in hoeverre kinderen besmettingen over brengen. Stakeholders als de PO-Raad en VO-raad geven aan dat ze de keuze om scholen weer te openen laten bij het RIVM.

Veiligheid

- Omdat boa's ook kunnen bekeuren zijn er waarschijnlijk meer dan 1400 coronaboetes uitgeschreven.

Kwetsbare groepen

- Er is aandacht voor eenzaamheid onder ouderen. Ali B. gaat op bezoek bij verzorgingstehuizen en Kennisplatform Integratie en Samenleving (KIS) deelt tips voor de bestrijding van eenzaamheid onder ouderen met een Marokkaanse achtergrond.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Gezondheidszorg

- Experts waarschuwen voor een 'wildgroei' aan zelftesten (op immuniteit).
- Belangenorganisaties voor kankerpatiënten roepen achterban op om naar dokter te gaan bij klachten.
- Meerdere medewerkers van zorginstelling WoonZorgUnie (WZU) Veluwe namen ontslag uit angst voor een besmetting. Dit bericht krijgt aandacht op twitter, o.a. van Wilders.
- Zorginstellingen bestellen nog op grote schaal beschermingsmiddelen buiten het LCH om. ROAZ Brabant-voorzitter vindt een LCH een goed idee, maar zegt dat het de praktijk moeilijk te coördineren is.

Paasweekend

- Het AD meldt dat 1 op de 6 Nederlanders toch van plan is om op bezoek te gaan met Pasen. Trouw: er kunnen interpretatieverschillen ontstaan in het naleven van de regels. Wielrenner Tom Dumoulin spoort mensen aan om binnen te blijven en burgemeesters waarschuwen voor harde handhaving. Bewoners van dijkdorpen en natuurgebieden hebben door het mooie weer veel overlast en vrezen toename.
- ANWB, fietsorganisaties en traumachirurgen waarschuwen motorrijders en fietsers om voorzichtig te zijn of thuis te blijven.
- Pleziervaart op veel plekken ontmoedigd of onmogelijk gemaakt.
- De marechaussee heeft donderdag bij verschillende Limburgse grensovergangen Duitsers terug naar huis gestuurd. Mensen die vanuit Duitsland naar Nederland willen komen wordt gevraagd naar het doel van hun bezoek en worden verzocht rechtsomkeert te maken. Gedurende het paasweekend zal de marechaussee de capaciteit aan de grens verhogen. De Duitse politie zal ook Nederlanders steekproefsgewijs controleren.

Economie

- Strandtenthouders voeren vanwege seizoensgebonden inkomsten actie voor aanpassing van de NOW.
- Vakbond FNV waarschuwt dat de anderhalve meter-maatregel op werk nog vaak niet wordt nageleefd en dat een 'miljoen' werkenden daardoor het risico lopen op besmetting. Soms is dit onwil van werkgevers om hun normen aan te passen, maar soms ligt het aan de aard van het werk.
- De Centrale Organisatie voor de Vleessector waarschuwt voor een crisissituatie bij vleesbedrijven, die geen afzetmogelijkheid meer hebben en hoopt dat het kabinet kalverhouders financieel tegemoet komt.
- Uit onderzoek blijkt dat twee derde van de winkels geopend blijft, ondanks de coronacrisis.
- FNV Schiphol is een petitie gestart voor alle werknemers op en rond de luchthaven Schiphol.

Veiligheid

- Motorclubs in Oost-Nederland geven aan hun leden niet op te roepen om thuis te blijven.
- Burgemeester Aboulateb gaat minister Grapperhaus vragen of websites die advertenties plaatsen voor thuisseks uit de lucht gehaald kunnen worden.

Onderwijs

- Leerkrachten in opleiding gaan meesters en juffen helpen. De leerkrachten kunnen meteen beginnen.

Kwetsbare groepen

- Gemeenten zien het aantal bijstandsaanvragen sterk stijgen. De noodmaatregelen van het kabinet zouden voornamelijk werken voor mensen met een vast contract. Vooral jongeren met een flexibel arbeidscontract melden zich nu. Zij hebben vaak geen of slechts kort recht op een WW-uitkering. Werkgevers zouden 'geen zin' hebben om te wachten op de NOW-regeling en hun flexibele krachten ontslaan. De gemeenten Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht vragen het kabinet om met een oplossing te komen. De SP heeft een meldpunt ingesteld voor flexwerkers. Bericht hierover gaat rond op

sociale media. Hoogleraar arbeidsmarkt Ton Wilthagen pleit ook voor ondersteuning van jongeren. Ondanks het pakket noodmaatregelen verwacht hij dat de jeugdwerkloosheid fors zal stijgen.

- Voor veel arbeidsmigranten is het moeilijk om te voldoen aan de RIVM-regels. FNV waarschuwt dat arbeidsmigranten het vaak al lastig hebben, maar nu een vergeten groep lijken te worden.
- Defensiemedewerkers ondersteunen sinds donderdag drie distributiecentra (in Tilburg, Amsterdam en Haaglanden) van Nederlandse voedselbanken. De hulp geldt tot uiterlijk 1 juli.
- Uit onderzoek in opdracht van het Rode Kruis blijkt dat hulp vragen aan een onbekende in de coronacrisis voor veel Nederlanders een te hoge drempel is. 'Vooral onder 70-plussers is de schroom groot'.

Kinderopvang

- Steeds meer ouders die werken in de vitale sectoren doen een beroep op de 24-uursopvang die vanuit gemeenten wordt georganiseerd, aldus belangenorganisatie Boink.

Cultuur

- De directeur van Mojo Concerts roept het kabinet op om zo snel mogelijk een streep zetten door alle grote zomerfestivals, zodat zij kunnen stoppen met voorbereidingen. De oproep wordt veel getweet.
- De campagne bewaarjeticket.nl wordt verder opgepakt door media. Op de website roepen organisaties op om geen geld terug te vragen voor de tickets. Er klinkt ook kritiek op de campagne.

Natuur en milieu

- Politiek Brabant wil onderzoek naar verband luchtkwaliteit en coronavirus.
- Omwonenden luchthavens en milieclubs zien kans om overlast, uitstoot in luchtvaart te verminderen.

Betekenisgeving

Buitenland en reizen

- Bij consumentenloketten zijn er veel vragen en klachten over de 'coronavoucher' die reisorganisaties of luchtvaartmaatschappijen aanbieden als alternatief voor het terugbetalen i.v.m. annuleringen.
- Eerste reacties van Curaçao, Aruba en Sint Maarten op de noodsteunregeling zijn voorzichtig optimistisch.

Politiek

- Kamervoorzitter Arib worstelt met de coronacrisis en de impact hiervan op de parlementaire democratie. 'We schrijven hier geschiedenis. Er is geen draaiboek, geen gebruiksaanwijzing'

Gezondheidszorg

- Zorginstellingen, brancheorganisaties en fabrikanten waarschuwen dat de Nederlandse inkoop van mondkapjes te traag op gang komt. Ze hebben 'scherpe kritiek' op de samenwerking tussen het ministerie van VWS en het Landelijk Consortium Hulpmiddelen. Besluiten over leveringen worden niet snel genoeg genomen en de samenwerking verloopt niet goed. Zo had Nederland (twee weken) eerder kunnen beginnen met de eigen productie van mondkapjes.
- De schrijnende situatie in verpleeghuis De Leeuwenhoek doet vermoeden dat het virus zich in meer verpleeghuizen snel verspreidt. Ook heerst nog altijd ongenoegen rond het bezoekverbod; gaan de maatregelen niet ten koste van de menselijkheid en de mentale gezondheid?

Economie

- Kritiek op het optreden van minister Koolmees bij Op1 vanuit horeca. Hij stelt dat 90% van de loonkosten worden gecompenseerd, maar voor de horeca is dit maximaal 75%.
- Op social media wordt geconstateerd dat het bedrijfsleven (KLM) geruisloos 1 of 2 miljard ontvangt terwijl de culturele sector wordt 'afgescheept met een fooi'.
- Trouw schrijft over de impact van de vele leningen die nu worden afgesloten, ondanks de 'enorme schuldenberg' die er al was, op de wereldeconomie.

Onderwijs

- Op social media zorg over de achterstanden die leerlingen oplopen als scholen langer dicht blijven.
- Een leraar geeft aan niet voor “proefkonijn” te willen spelen, als scholen weer als eerste geopend worden.

Natuur en Milieu

- Milieuorganisaties vrezen uitstel kabinetsplannen CO₂-heffing.

Veiligheid

- Motorclubs zien de maatregel om motorrijders te weren van bepaalde wegen als een uiting van bredere ergernissen aan motorrijders. Eerder spraken belangenclubs wel begrip uit voor de maatregel.

Privacy

- Er is nog steeds aandacht voor coronatracker-apps, hoewel minder dan eerder deze week. Er wordt gezegd dat afbouw van de maatregelen ook zonder kan. 2/3 van de mensen die meededen aan een AD-enquête over de app willen die graag, ondanks privacybeperkingen. Trouw schrijft in het redactioneel commentaar dat corona een tijdelijk privacy-offer waard is. De overheid moet volgens de krant wel heel duidelijk maken hoe de app werkt, wat er bewaard wordt en met welk doel. Ook is een onafhankelijke toezichthouder onontbeerlijk. De app zou door de overheid niet verplicht moeten worden.

Wie is getroffen? (1^e ring)

- Nederlanders overleden aan COVID-19.
- Zorgpersoneel in de ‘frontlinie’.
- Mensen die op hun werk besmet dreigen te raken.
- Eenzame ouderen.

Wie is betrokken? (2^e ring)

- Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders.
- Klanten van getroffen bedrijven.

Wie voelt zich betrokken? (3^e ring)

- Algemeen publiek dat zich zorgen maakt.
- Politici.